

Short Shacharit/Mincha ... For a While / Yehoshua Grunstein

Introduction; When all is well

שולחן ערוך [או"ח קכ"ד/ג]- קהל שהתפללו, וכולם בקיאים בתפלה, אעפ"כ ירד ש"צ וחוזר להתפלל, כדי לקיים תקנת חכמים.

ערוך השולחן [או"ח רלב/ג]- תפלת המנחה כתפלת שחרית; שהצבור והש"ץ מתפללים בלחש ואח"כ חוזר הש"ץ התפלה בקול רם, והציבור עונין אמן וקדושה וכך היא עיקר התקנה.

בית יוסף [או"ח רל"ד/א]- ומתפללין שמונה עשרה, ושליח ציבור מחזיר התפלה כדרך שעושין בשחרית... אבל הספרדים אין נוהגים לחזור שליח ציבור התפלה במנחה ... ומנהג האשכנזים הוא הנכון, וכן הנהיגו חכמים שבדור שלפנינו בצפת תוב"ב, וגזרו נידוי לעובר על תקנתם

הסבר הבית יוסף [או"ח רל"ב/א]- כתוב בשבלי הלקט (סי' מז) שכתב רבינו אפרים בשם רבינו האי דציבור דדחיקא להו שעתא כבי שמש; אית להו לצלויי בלחש והדר לנחותי שליח ציבור דלית ליה לשליח ציבור למיחת ולאפוקינהו שמונה עשרה בקול רם, לפי שמצות תפלה בלחש, ולא נפקי שמונה עשרה בין יחיד בין ציבור אלא בלחש.

שולחן ערוך [או"ח ק"ט/א]- הנכנס לבהכ"נ ומצא צבור מתפללין;

- אם יכול להתחיל ולגמור קודם שיגיע ש"צ לקדושה או לקדיש, יתפלל. וה"ה "אמן" ד"האל הקדוש ו"שומע תפלה", דינן כקדיש וקדושה. ואם לאו, אל יתפלל אם אין השעה עוברת;
- ואם נכנס אחר "קדושה"; אם יכול להתחיל ולגמור קודם שיגיע ש"צ ל"מודים" = יתפלל, ואם לאו אל יתפלל; וה"ה אם יכול להגיע ל"מודים", או לאחת מהברכות ששוחים בהם, כשיגיע שליח צבור למודים, יתפלל.

A] Daven Silently in the language they Understand

מסכת סוטה דף לב עמוד א - מתני'; אלו נאמרין בכל לשון...קרית שמע ותפלה.

שולחן ערוך [או"ח הל' ק"ש ס"ב/ב]- יכול לקרותה בכל לשון, ויזהר מדברי שיבוש שבאותו לשון וידקדק בו כמו בלשון הקודש.

משנה ברורה [שם ג']- ...וכ"ז מצד הדין, אבל למצוה מן המוכרח הוא דוקא בלשה"ק...ועיין בספרי האחרונים דכימינו אף מצד הדין יש ליזהר שלא לקרותה בלשון אחר כ"א בלשון הקודש כי יש כמה וכמה תיבות שאין אנו יודעים איך להעתיקם היטב כגון תיבת ושנתם יש בו כמה ביאורים אחד לשון לימוד ואחד לשון חידוד כמו שאמרו חז"ל שיהו ד"ת מחודדין כפיך שאם ישאלך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו. וכן כמה וכמה תיבות שבק"ש שאין אנו יודעין היטב ביאורו על לשון אחר כגון תיבת את ותיבת לטוטפות וכדומה אבל כשאנו קוראין שמע בלשה"ק וכן בתפלה וברכת המזון וקידוש ושאר ברכות אפילו אם אינו מבין הלשון יצא דזה אינו מצוי שכן ישראל לא ידע ביאור הפסוק ראשון שבק"ש שהכונה בו לעיכובא.

שולחן ערוך [או"ח, הל' תפלה ק"א/ד]- יכול להתפלל בכל לשון שירצה, וה"מ בצבור, ... וי"א דה"מ כששואל צרכיו, כגון שהתפלל על חולה או על שום צער שיש לו בביתו, אבל תפלה הקבועה לצבור, אפילו יחיד יכול לאומרה בכל לשון; וי"א דאף יחיד כששואל צרכיו יכול לשאול בכל לשון שירצה, חוץ מלשון ארמי.

B] Feet Together and Say Amen

שולחן ערוך [או"ח, הלכות תפלה קכ"ד/א]- לאחר שסיימו הצבור תפלתו, יחזור ש"צ התפלה, שאם יש מי שאינו יודע להתפלל יכוין למה שהוא אומר ויוצא בו; וצריך אותו שיוצא בתפלת ש"צ לכוין לכל מה שאומר ש"צ מראש ועד סוף; ואינו מפסיק; ואינו משיח; ופוסע ג' פסיעות לאחוריו, כאדם שמתפלל לעצמו.

C] When can you shorten Shacharit/Mincha?

ערוך השולחן [או"ח רלב/ו]- אמנם האריז"ל הקפיד מאד וצוה שהציבור יתפללו כדרך עם הש"ץ בלחש ואח"כ יתפלל הש"ץ בקול רם כבכל התפלות ואף שיהיה לאחר שקיעת החמה וכן אנו נוהגים תמיד:

1) שולחן ערוך [או"ח, הלכות תפלה, קכ"ד/ב]- ש"צ שנכנס לבהכ"נ ומצא צבור שהתפללו בלחש, והוא צריך לעמוד לפני התיבה לאלתר, יורד לפני התיבה ומתפלל בקול רם לצבור, וא"צ לחזור ולהתפלל בלחש.

הסבר המשנה ברורה בשם הב"י [שם ה]- וא"צ; דיצא בה גם בשביל עצמו; דכיון דלאחרים הוא מוציא - לעצמו לא כ"ש.

2) רמ"א [שם]- הגה: וכן אם הוא שעת הדחק, כגון שירא שיעבור זמן התפלה, יוכל להתפלל מיד בקול רם.

3) ערוך השולחן [או"ח רל"ב/ז]- האמנם זהו בבהכ"נ ובבהמ"ד שיש אנשים הרבה ומובטחים שיהיו עשרה שיענו אמן. אבל כשמתפללין בבית ויש מניין מצומצם, או אפילו מעט יותר וכמה שמשיחים בחזרת הש"ץ ואין שומרים לענות אמן- אז טוב יותר לעשות קדושה כמ"ש, דאם הש"ץ יחזור שם התפלה בוודאי לא יענו כולם "אמן" ותהיינה כל הברכות לבטלה והוה מצוה הבאה בעבירה! ולכן טוב יותר לעשות כמ"ש וכן הוא המנהג הפשוט ואין לשנות אם לא במקום ששיגיחו שכולם יענו אמן דאז וודאי יותר טוב שתהיה חזרת הש"ץ כראוי וכעיקרא דתקנתא:

D] Method; What does the Congregation do?

בית יוסף [או"ח רל"ד/א]-...אבל הספרדים אין נוהגים לחזור שליח ציבור התפלה במנחה, אלא מתפלל שליח ציבור עם הציבור בקול רם ואומר קדושה וברכת אתה קדוש, ואח"כ אומר האמצעיות בלחש עם הציבור, ומתחיל "רצה" בקול רם וגומר תפילתו בקול רם.

שולחן ערוך [או"ח ק"ט/ב]- אם מתחיל להתפלל עם ש"צ, כשיגיע עם ש"צ ל"נקדישך", יאמר עמו מלה במלה כל הקדושה, כמו שהוא אומר, וכן יאמר עמו מלה במלה ברכת האל הקדוש וברכת שומע תפלה, וגם יכוין כשיגיע ש"צ למודים יגיע גם הוא למודים או להטוב שמך ולך נאה להודות, כדי שישחה עם הש"צ במודים.

משנה ברורה [ק"ט/י"ד]- ובספר **א"ב** האריך מכמה פוסקים דאפילו לכתחילה מותר להתחיל עם הש"ץ בשוה... ואפילו במנחה יש להקל בזה ע"י צורך קצת כ"כ בספר **מאמר מרדכי**, וכעין זה כתב בספר **מגן גבורים** וז"ל; מי שאינו יוכל לשער שיבוא עם הש"ץ למודים אם יתחיל אחר קדושה ושמא יתבלבל ע"ז יכול להתחיל עם הש"ץ ויאמר עמו הקדושה וכל התפילה מלה במלה עכ"ל:

ביאור הלכה [קכ"ד, ד"ה בלחש עד]- עיין **בפמ"ג** שהסכים דלכתחלה ראוי לצבור להתפלל עם הש"ץ מלה במלה עד אחר שומע תפלה ומודים והם בלחש והש"ץ יאמר הכל בקול, וכן **בלבוש** [סימן רל"ג] משמע דהש"ץ יגמור התפלה בקול, ומביאור **הגר"א** במה שרמז לעיין בסימן ק"ט ס"ב משמע ג"כ לכאורה דסבר הכי.

רמ"א [שם קכ"ד]- והצבור מתפללין עמו מלה במלה בלחש עד לאחר האל הקדוש **משנה ברורה** ט'- דהיינו גם נוסח הברכה "לדור ודור" עד "האל הקדוש" יאמר עם הש"ץ מלה במלה [וטוב שיהיה אחד לכל הפחות שיענה אמן אחר ברכת הש"צ.

רמ"א [שם ק"ט]- אבל לכתחלה לא יתחיל עד אחר שאמר קדושה והאל הקדוש, אלא שאם הוצרך להתחיל מכח שהשעה עוברת, כדי לסמוך גאולה לתפלה, דינא הכי (טור וד"ע).

1) המשנה ברורה בשם הבאר היטב ודרך החיים [שם ח]- ואם אין השעה דחוקה כ"כ, לא יתחילו הצבור רק לאחר שאמר הש"ץ האל הקדוש:

2) ערוך השולחן [או"ח רלב/גו]- ולמה לא יתפללו כולם בשוה; הציבור בלחש, והש"ץ בקול רם? משום דמצות תפלה היא בלחש, ואין הש"ץ יוצא כשיתפלל רק בקול רם, ואף על גב דלעיל בסי' קכ"ד פסק בש"ץ שנכנס לבהכ"נ ומצא צבור שהתפללו מתחיל מיד בקול רם ויוצא בזה ע"ש זהו מפני שא"א בעניין אחר מפני טרחא דציבורא אבל כל שאפשר שיתפלל בלחש טפי עדיף [זהו כוונת המג"א סק"א]... מנהגינו באופן אחר והוא הדרך המעולה והיינו שאם השעה דחוקה עומד הש"ץ ואומר חצי קדיש אחר אשרי ומברך ג' ראשונות בקול רם והציבור שותקין ועונין ג' אמנין אלו ועונין קדושה ואחר שסיים הש"ץ האל הקדוש עומדים הציבור ומתפללים בלחש וגם הש"ץ מתפלל בלחש מן אתה חונן ובזה הרווחנו שעכ"פ עונין אמן וגם הש"ץ רוב תפלתו בלחש

הסתייגות ערוך השולחן [או"ח רלב/ד]- אך בתענית ציבור א"א לעשות כן, שהרי על הש"ץ לומר "ענינו" בברכה בפני עצמה בין גואל לרופא, והציבור אומרים בלא ברכה בשומע תפלה. ובהכרח גם עתה לעשות כן הש"ץ יתפלל כל השמונה עשרה בקול רם, ויאמר ענינו בין גואל לרופא, והציבור בלחש ויאמרו בשומע תפלה כי אין דרך אחרת ואף על גב דלפ"ז לא יתפללו עם הש"ץ בשוה.

E] Caveat

רמ"א [שם]- וטוב שיהיה אחד לכל הפחות שיענה אמן אחר ברכת הש"צ. **הסבר המשנה ברורה בשם הפמ"ג** [י]-

1) היינו בשאין השעה דחוקה כ"כ רק שיראים שמא יעבור הזמן אבל אם השעה דחוקה ביותר די כמה שהתיוקות יענו אמן או יזמינו לאחד שכבר התפלל שיענה אמן אם אפשר להם בקלות.

2) **בשם המאמר מרדכי**- וא"ל, אין להקפיד ע"ז כלל.

בשם המג"א- ולא דמי למה שכתב בס"ד, ד"אם אין ט' מכוונים לברכת הש"ץ הוא קרוב לכרכות לבטלה"- שאני התם שכבר התפלל פ"א בלחש והוא מכוין עתה רק בשביל תקנת חז"ל, משא"כ בזה שהוא מתפלל רק פ"א:

ערוך השולחן [או"ח רלבה]- ואף על גב דלפי דרכו של רבינו הרמ"א לא יהיה כלל עניית אמן בתפלה זו... מ"מ לא חיישין לה, דחיובא ד"אמן" אינו אלא כשחוזר הש"ץ התפלה בקול רם כשמקודם התפלל בלחש, ואז בלא אמן הוי ברכה לבטלה כמ"ש בסי' קכ"ד. אבל לפי שיטתו של רבינו הרמ"א. הש"ץ מתפלל רק פעם אחד ואינו חובה בעניית אמן